

KREŠTĀN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY
 VYCHADZAJU KAŽDU NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 „ — „
 Na štvrt roka . . . . . — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatel'ia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľ'stvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-ulica 44.

sem sa majú posielat' predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Sv. Ladislava kráľa uhorského volia za hlavného vodcu do križáckej války.

☛ Kresťania! kupujte len u kresťanov! ☛

Krajinský
 sústredný sklad kresťanských potravných spolkov.

Budapešť, IX., Ferencz-körút 16.

Katolícka autonómia.

Medzi otázkami na čase bezpochyby predné miesto zaujíma teraz katolícka autonómia, alebo samospráva. Hneď na počiatku autonómických pohybov bolo počť rôznych hlasov o nej. Jedni sa radovali, druhí sa báli, tretí potutelné smiali sa. Teraz keď už výsledok volieb do autonómického kongresu je známy, tie rôzne dojmy a následkom nich rozčúlenosť sväčšila sa.

Mnohí hneď od počiatku tak chceli celú autonómiu zariadiť, aby tá nič inšie nebola, ako ochotný služobník liberálnej vlády, ktorý by tak tancoval, ako vláda hudie. To sa nepošťastilo. Vyvolení údovia kongresu sú vo väčšine mužovia rázni, presvedčení katolíci, ktorí nemieňa byť podnožou alebo lakajom liberálnej vlády.

I začali tí, ktorí majú príčinu neodvislej autonómii katolíckej báť sa, rozsievať kúkol, počali huckať svetských katolíkov oproti kňazom a naopak: aby takto uhniedzili medzi katolíkmí nedôveru, nesvornosť — a tým činom celú autonómiu prekazili.

— Čo by ste si dali od kňazov rozkazovať! Či ste vy ničím? Jedon million kňazov, má nad 215 millionov svetských katolíkov smyšľaním a cítením panovať?

Takto šťvajú svetských katolíkov oproti svojim kňazom. Lebo oni by v tej budúcej autonómii radi videli nadvládu svetských nad kňazmi.

Tieto a všetké iné blúznivé reči o autonómii pochádzajú alebo z nevedomosti alebo zlomyselnosti. — Z nevedomosti sústavy cirkve katolíckej. Zo zlomyselnosti, ktorou proti svojmu vedomiu, proti hlasu svedomia predsa blúdne učenia roztrusujú najatí a podplatení slaboduchovia.

Katolícka autonómia musí byť vskutku *katolícka*; tá ale autonómia, ktorá by sa protivila Božiemu ustanoveniu a zariadeniu cirkve, tá by nebola katolícka.

Každý katolík vie, aspoň by mal vedieť, že cirkve pozostáva z kňazov a svetských. Ponevác v každej spoločnosti aby cieľ svoj dosiahuť mohla, potrebné je, aby boli údovia majúci moc a vládu druhým rozkazovať, a údovia povinnovať tých prvých poslúchať; bez toho poriadku spoločnosť ľudská nedá sa myslieť. Tak je v cirkvi v tej najväčšej viditeľnej spoločnosti. — Moc rozkazovať, riadiť a spravovať dal Kristus apoštolom a ich nasledovníkom biskupom a od nich posväteným kňazom.

Táto vláda kňazov obsahuje trojnásobný úrad. Katekismus nasledovne nás o tom učí.

Aký úrad udelil Kristus so svojou vládou apoštolom?

On im udelil úrad 1) vynaučovať, 2) obetovať a sviatosti rozdávať, 3) cirkve riadiť, — to jest: učiteľský, kňazský a pastiersky úrad.

Nasledovne všetko čo sa týka učenia viery a mravov, obety, vysluhovania sviatostí a sviatostí, riadenia a spravovania cirkve to patrí dľa ustanovenia Božieho výlučne kňazom, ktorého úradu riadne vysvätení biskupi a kňazi zrieknuť sa nemôžu, ani toho práva ich žiadna moc sveta pozbaviť nemôže, čo by aj tá moc pod menom katolíckej autonómii trčala.

To je patrné zo slov Kristových. On apoštolom riekal nasledovné slová: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Preto idúc učte všetké národy, krstiac ich . . . Učiac ich zachovávať, čokoľvek som vám prikázal“ (Mat. XXVIII. 18—20). Ešte prvej bol povedal: „Ako mňa poslal Otec, i ja posielam vás.“ (Ján. 21). „Čokoľvek zaviazete na zemi, bude zaviazané i na nebi.“ (Mat. XVIII. 18). Jedine Petrovi povedal: „Pas bäranky moje, pas ovce moje.“ (Ján. XXI. 15.) Jemu dal kľúče kráľovstva nebeského. Aby ale potvrdil ich božský úrad a moc nad všetkými veriacimi vyriekol Kristus tie slová: „Kto vás slyší, mňa slyší; kto vás zapovrhne, ten mňa zapovrhne: kto ale mňa zapovrhne, zapovrhne Toho, ktorý mňa poslal.“ (Luk. X. 16.) Kristus teda apoštolom takú moc privlastňuje ako sebe samému; apoštolom takú poslušnosť žiadaj, ako sebe samému. — A tá celá moc a vláda apoštolov po ich smrti prešla na biskupov, ktorí s pápežom, t. j. viditeľnou hlavou cirkve, spojení sú: túto moc vykonávajú biskupi buďto sami, buďto skrze nich vyslaných kňazov.

To je učenie katolíckej o ústave cirkve. Kto apoštolov a ich učenie zapovrhne, ten zapovrhne Krista; kto biskupov a kňazov, ako nástupcov apoštolov v ich úrade, zapovrhne, ten zapovrhne Krista, ten neposlúcha cirkve, kto ale cirkve neposlúcha, ten je „ako farizej a mýtnik.“

V tomto ohľade ani tá nádejná autonómia nič nepremení, ba premeniť nemôže. To isté tvrdí knieža-primaš vo svojom pastierskom liste hovoriac, že katolícky biskup na také autonómické sriadenie, ktoré by od článkov viery cirkve, od ústavy Bohom jej danej i v jakomkoľvek nepatrnom bode sa odchylovalo, pristat nemôže . . . . .

Čo povedal som o biskupovi, to platí pri-

rodzene i v každom katolíckom kňazovi a v každom katolíckom veriacom.

Teda veľmi sa mýlia tí, ktorí si tú budúcu autonómiu tak predstavujú, ako by ňou duchovenstvu istá vláda a moc odňatá bola, alebo že sa s tou vládou so svetskými deliť budú. Ani jedno nestane sa, bo je nemožné. Čo Boh ustanovil, to žiaden človek premeniť nedoviedie. Boh ale ustanovil tak, že „ceiú moc v jej celej úplnosti sveril na biskupov, a nie na svetských.“

„Tejto cirkevnej vládnej moci biskupi zriecť sa nemôžu, o ňu nemôžu s nikým sa deliť, lebo nie sú neobmedzenými jej pánmi, ale len opatrovníkmi a Kristu zodpovednými šafármí (spravcami).“

Kto teda učí, hlása, píše, že kňazi si všetku moc a vládu v cirkvi osobujú, že svetským ničoho popustiť nechcú, že preto autonómia má tejto nespravnosti koniec urobiť, keď v nej nadvláda svetským vrstvám bude daná, takí píšú, účinkujú proti ustanoveniu Boha, tí podvracajú Božskú ústavu cirkve, tí taja základnú sadu učenia katolíckeho.

Bolo to vždy na škodu dobrej veci, keď sa ku povolánym, tomu súcim dotieravo pri-miešajú nesúci, neschopní ľudia, ktorých iné nevedie, len žiadosť vynikať, zástoj hrať. — To isté badáme teraz pri katolíckej autonómii. Dostali sme my katolíci, ba sami naši biskupi toľko poučenia a rady, jaka má byť, a jako môže byť tá katolícka autonómia, — i od nekatolíkov, ba od samých židov. Lebo to je u nás teraz v móde, že keď sa o katolíckych záležitostiach jedná tam prvý nos vstrčí — žid!

A teprv sami katolíci! Nie živ, že ino-veriaci nepravé pochopy majú o nás, keď vidia, ako sa my sami medzi sebou ujednotajniť nemôžeme. Toho príčinou je len to, že sa takí do veci miešajú, ktorí sa do toho nerozumejú. Kto chce na záležitosti cirkevne vplývať, v nich účasť brať, ten musí mať lásku oproti cirkve, ten musí byť oddaný cirkve, jej poslušný. V cirkevných záležitostiach nemá miesta to vysokomyselné „ja som toho presvedčenia, ja si to tak myslím.“ Tu je len jedno presvedčenie, a to cirkevné, tu len jedno môže sa myslieť, to čo Boh zjavil a cirkev Jeho učí. V cirkve osobné nahlady musia sa poddať viere. — Preto kto chce účasť brať v záležitostiach cirkevných, ten musí dobre a dokonale rozumieť a vedieť katekizmus, aby sa mohol vždy odvolávať na to, čo viera učí, a nie čo si on myslí, a jako je on presvedčený.

To nech si povšimnú tí „dobrí katolíci,“ ktorí v každej katolíckej otázke a záležitosti účasť by chceli mať, sú ale nie ku pomoci, ale na prekážku, lebo ani dostatočnej známosti učenia viery nemajú ani ich čistý, šľachetný umysel nevedie. Sú to katolíci „ktorí okrem krstného listu inú uspôsobitosť, sotvi majú; takí, ktorých o duševňuje žiadosť zástoj viesť a nie láska k cirkvi, chuťka nápadnými byť a nie horlivosť náboženská; takí, ktorých nespravuje cirkevná vedomosť, ale ponímanie a snaha svetská; takí, ktorí „poznávajú Boha, neoslavujú ho, ako Boha, ale marní učinení sú v myšlienkach svojich a zatemnené je nemudré srdce jejich;“ takí, o ktorých apoštol hovorí, že sú „sami seba milujúci, hrdí, pyšní, nevďační, neľútostiví, nepokojní, majúci síce tvárnosť pobožnosti, ale moc jej zapierajúci.“ Už ale báf sa treba, že jako James a Mambres protivili sa Mojžišovi, tak i títo sa protivia pravde, ba že „pravdu božiu so lžou zamenia,“ iný základ chcú dať cirkvi Krista Pána, než, aký On jej dal.“

Všetko čo patrí pod úrad učiteľský, kňazský a pastiersky, to je výlučná vlastnosť duchovenstva, a do týchto záležitostí sa ani katolícka autonómia zamiešať nesmie.

Sú ale v cirkvi záležitosti, ktoré nie sú v úzkom spojení s vecmi duševnými alebo netykajú sa bezprostredne ústavy božskej v cirkve. Tieto záležitosti cirkev hneď od prvo-počiatku aj svetským sverila, aby takto aj ich zaujatosť o cirkev rozniecovala.

Medzi tými záležitosťami sú v prvom rade školy a cirkevné základiny. Tu je dosť príležitosti svetským poskytnuto, aby aj oni činne vplyvali do týchto záležitostí. Knieža-primaš vo svojom pastierskom liste obsah spôsobnosti autonómii celkom zrejme a jasno líči. Len ziomyseľnosť, a cirkvy duch nepriateľsky môže iné práva autonómii otobovať.

Svetski nech nehľadajú v autonómii zväčšenie kruhu svojej vlády, soslilnenie svojho vplyvu, nové miesta prevádzať svoju vôľu, — ale nech ich vedie úmysel záujmy cirkve verne, bezžittne, s oduševnením, horlive a pravou oddanosťou zastávať. — Len vtedy zodpovie autonómia svojmu cieľu.

Jankovský.

Shromaždenia ľudovej strany.

Ľudová strana v nedeľu 10. oktobra zase dvoje shromaždenie vydržovala, a síce v Udvarde a v Hlohovci, ktoré shromaždenia veľmi skvostne podarili sa a tak radostne o tom svedčia, že zásady

ľudovej strany stále sa po celej krajine šíri. Na shromaždení v

Udvarde

jako sme boli v „Kresťanovi“ oznámili, rečnili gróf Ján Zichy, Ján Molnár, dr. Františ Major a Károl Kálmán snemoví vyslanci ľudovej strany, s poludňajším vlakom došli z Budapešti. Na železničnom nádraží ich skvostne banderium vítało a Anton Brühl vlastník zlatého kríža a obľúbený farár-dekan obce Udvardu s krátkou, ale oduševnenou rečou vítal ablegátov. Prôvod potom išiel ku fare medzi hlučným éljenovaním ľudu.

Shromaždenie sa započalo o poltretej hodine popoludní. Na tento čas vzdor zlému počasiu asi 4000 ľudí bolo ziduto okolo tribúny na kostolnom priestori postavenej. Okolité obce byly pekným počtom zastúpené.

Gróf Ján Zichy s rečou od ľudu s oduševnením prevádzanou otvorí shromaždenie. Víta prítomných a potom v krátkych črtach opisuje minulosť povstania ľudovej strany. Poukáže na bezbožne cirkevnopolitické zákony, ktoré do tela nábožného ľudu klín vrazily a ktoré milliony ľudí v srdci ľazko ranily a sľobodu svedomia a viery tak silno urazily. Ľudová strana, ktorá je zo srdca a krvi ľudu, preto vznikla, aby jako jedine silná, žiadne kupčenie netrpiaca opozícia svoj hlas pozdvihla oproti tým, čo v mene moci najsvätejšie práva uhorskej krajiny urážajú. Preto vznikla, aby oštitená oduševnením, láskou a oddanosťou ľudu, nepoznajúc náboženské a triedove záujmy a rozdiely, vyniesla na kalváriu národa kríž, s ktorého — daj Bože, aby čím skorej bolo — večité slnko spasenia Uhorska žiaríť bude.

Konca nemajúce éljenovanie zavznelo po tejto vznešenej reči, za ktorou

Ján Molnár, opát-farár a snemový vodca ľudovej strany liečil účinkovanie ľudovej strany v snemovne. Žartovná, podarená jeho reč, v ktorej nie jednu ostrú pravdu na oči vyhodil pánom liberálom, vo všeobecnom obľúbení súčasne bola. Skladal účty o účinkovaní ľudovej stránky v snemovne, aby ukázal, s jakou oduševnenou horľivosťou a odhodlanosťou bojovala ľudová stránka v snemovni za práva ľudu, aby dokázal, že ľudová stránka ani len litierky nezadala z tých svätých zásad, na základe ktorých svoje mandáty od voličov obdržala. Keď na veľkom priestori pred kostolom sv. Petra v Ríme — hovoril — z Egyptu donesených 8 obrovských stlpov postaví chceli, tisíce a tisíce ľudu dívalo sa na nebezpečnú prácu postavenia týchto obeliskov. Hrubé povrazy otočili okolo stlpov, sto a sto robotníkov sa ich chytilo, aby na miesto postavili strašné kamenné stlpy. Zástupu bolo prísno zakázané i najtiššie hovoriť, aby nebol čo i jeden jediný hlas príčinou nešťastia. Avšak razom už začínajú povrazy dymíť sa, stlp už v povetrí visí. Hrozné nešťastie, jestli povraz zhorí a obrovský obelisk na zem sa zrúti.

Volakto razom zakrikne: vody na povrazy! A nielen stlp, ale i tisíce ľudu tak zachránil od nešťastia. Tento zástoj bola bude úlohou ľudovej strany v snemovni. Pri každej príležitosti pozdvihne svoje upozornujúce a ohradujúce sa slovo, aby k rozumu priviedla tých, ktorí veľký stlp blahobytu a telesného, duševného dobrobytu národa s tak nebezpečnou ľahkomyselnosťou na dymiacich sa povrazoch udírajú.

Zase povstalo oduševnené éljenovanie, ktoré sa znovu a znovu opakovalo pod rečou

Františa Majora, ktorý biedy hospodárstva a voči týmto stanovisko ľudovej strany liečil. Nemôže uveriť, žeby taká príkladná a za kresťanstvo natoľko oduševnená obec jako Udvard, nepripojila sa ku tej zástave, na ktorej je napísaná obrana kresťanského Uhorska. Oľvolávajú sa na desať kráľovských pomníkov, dokazuje práve s účinkom Jeho veličenstva nášho kráľa nesrovnávajúce a jemu protiviace sa účinkovanie liberálnej vlády, hojne zaobera sa s otázkou národohospodárstva, na ktorej priaznivé vybavenie je jedine len ľudová strana schopná a povolaná. Napokon ale povzbudzuje prítomných shromaždených v mene viery a vlastenectva ku pripojeniu sa k ľudovej stránke.

To oduševnenie, ktoré reč Majorova v srdciach vzkriesila, do posledného oduševnenia priniesla utešená reč nasledujúceho rečníka

Karola Kálmána, v ktorej zásady ľudovej strany pojednával. Hlučné éljen zavznelo skoro za každým jeho slovom, a koncom jeho reči oduševnené obecenstvo vzalo ho na plecía a tak ho medzi hlučným a oduševneným éljenovaním sem-tam nosilo po priestranom priestore.

Shromaždenie sa zaključilo s krátkou, ale podarenou záverečnou rečou predsedy tohože shromaždenia, grófa Jána Zichyho.

Ľudové shromaždenie v Hlohovci

(Frašták)

sa tiež skvostne podarilo. Asi 3000 ľudí bolo prítomných z Hlohovca a z okolitých obcí.

Ľud už pred dvanástou hodinu shromažďoval sa na priestori pred kostolom, kde z tejto príležitosti pekne ozdobenú tribúnu postavili pre rečníkov. O jednej hodine popoludní zjavil sa a zaujal miesto na tribúne gróf Aladár Zichy, okrem neho tam boli: Zichy Aladárová, rod. grófka Henriette Humyady, ďalej dr. Tóth a Ludvik Benkeő, uľovia stoličného výboru, Rudolf Molnár a Babóthy statkári, okrem toho duchovenstvo z okolia v úplnom počte, konečne v zastúpení predstavenstva hlavný slúžny Ludvik Tóth.

Gróf Aladár Zichy, predseda ľudového shromaždenia, s nasledujúcou maďarskou rečou otvoril shromaždenie:

Ctení Občania! Ctené Shromaždenie! (Čujme! Čujme!) Veľmi ľutujem, že nevládzem, že neviem tú reč, ktorá je vašou materinskou rečou, avšak za mnou nasledujúci rečník bude tak ľaskavý vrelo precitné moje myšlienky Vám tlumočiť, a preto na krátky čas prosím o Vašu ľaskavú pozornosť. (Čujme! Čujme!) Minister Julius Wlassics jeden raz tak sa osvedčil o ľudovej strane, že je to jedno chytro mánajúca sa nemoc mladého veku. No, keby ňou bola, keby bola nemocou mladého veku ľudová strana, vtedy by už alebo dávno minula bola, alebo už dávno zomrela bola táto strana. Avšak my to nevidíme, ale vskutku to vidíme, že ľudová strana podmaňuje, jej zásady slávno idú po krajine, a preto s právom môžeme riecť, že je ľudová strana nie nemocou, jako ju minister pomeroval, ale výsledok nášho náboženského presvedčenia, smelá vytrvanlivosť oproti nezákonnostiam naproti nám namiereným a výsledok toho vlastenectva, aby sme nezklatitelne zostať a vydržali pri tých zásadách, ktoré sme na našu zástavu napísali. (Hlučné éljenovanie.)

Ctení moji páni! Ľudová strana vtedy a preto povstala, ponač v našej milej vlasti v uhorskej kra-

jine ráz kresťanstva zo štátu sotreli. Veď dobre Vám známo, že predtým boli nespokojní ľudia, ktorí jako dobri a horliví kresťania neboli spokojní s protikresťanským vedením štátnych záležitostí, avšak neboli v stránku spojení a shromaždení, avšak keď videli, že je náš najdrahší poklad, totiž naša viera, nebezpečenstvu vystavená, nebáli sa podujat boj, aby víťazstvo viery, ktoré je nevyhnutne a dľa môjho presvedčenia čím skorej nastúpi, vydobili a Uhorsko zase do radu kresťanských štátov postavili. (Nech žije!)

Že v čom to záleží, a v čom odobrili našej milovanej vlasti ráz (charakter) kresťanský, to Vám za mnou nasledujúci rečníci širnejšie vysvetlia, trebárs Vy, ctení voličia, to práve tak dobre viete, jako ja. Avšak keď o zpäťvedení kresťanského rázu Uhorska hovoríme, môže niekto povedat, že je to nie dosť ku jednému politickému programu. A táto výpoveď by aj pravdivou bola, keby v tom slove, že „kresťanský“ nebolo všetko to, čo k životu, k múdrosti a vede zapotreby je. (Hlučný súhlas.) *Na kresťanskom základe, v kresťanskom štáte kresťansky sa môže všetko vyvíjať.* (Súhlas.) Tak treba deti vychovávať, aby z nich kresťanskí občania boli, kresťanským životom a čnosťou žili, aby dľa rozkazu svojho Spasiteľa svojho spoločného kresťanskou láskou podporovali a s nimi spoločne na blahobyť a dobro všeobecné vždy pracovali a sa vynasnažovali. (Tak je! Pravdu má!)

Nespokojný je roľník, pretože len včas najhoršej a najplnšej úrody vie svoje zbožie v takej cene odpredat, z ktorej jako-tak vyživí sa vie. A keď si prezreme celé zákonodarstvo našej vlasti, uvidíme, že zákonodarcia a politikovia o každého sa postarali, len o hospodárov nie, teda práve o tých nie, ktorí každodenný chlieb každému, bohatému, chudobnému rovnako vyhľadávajú a dorábajú. (Nech žije!) O týchto sa program ľudovej strany predovšetkým stará. Avšak nie s menšou starosťou dbá o malého priemyselníka, aby ho bohatý kapitál nezadlával, aby sa takto koniec vzal v štáte nastávajúcim tak veľmi nebezpečným socialistickým neporiadkom. Len kresťanská láska to bude, ctení voličia, na základe ktorej, jako to i Jeho svätosť pápež hovoril, socialná otázka riešiť sa dá. (Hlučný súhlas)

Ctení Občania! Mnohokrát som počul hlásať, že je ľudová stránka kňazskou stránkou. Dovoľte mi, aby som z tejto príležitosti ohľadom tejto otázky svoju skromnú mienku vyslovil. (Čujme! Čujme!) Teda kto je kňaz? Či on nie tak občanom štátu, jako bárs-kto druhý? On je dúchovní lekar ľudu, sluha Pána, ktorý našu obetu Všemohúcemu preukazuje, avšak pritom je občanom vlasti, s tými istými povinnosťami jako bárs kto druhý. Teda len on nemá práva a požívať, len on má byť z nich vytvorený? práve on má byť ten, ktorý v užívaní svojich práv hatený byť musí? On, ktorý je dľa učenia našej sv. viery, povolánym učiteľom ľudu, nemá mať svobodu svojich veriacich o tom poučiť a im to vysvetliť, čo je v štátnom poriadku oproti viere a jej prikázaniam? Ja som si to myslel, ctení občania, že kňaz má nielen právo, ale i *povinnosť* ľudu osvietiť a viesť, keď taký politický smer, také protináboženské pomery panujú niekde, jaké žiaľbohu, teraz panujú u nás. (Oduševnené éljenovanie.) Avšak, ctení občania, buďte o tom presvedčení, jako som i ja presvedčený a silno dúfam, že premena nastúpi, že liberálny smer výnde z módy a my zvíťazíme, a vtedy kňazi nenechajú oltár a kazateľňu, ale zostanú tam a dajú spolu s ľuďom chválu a vďak Pánubohu,

že pomôhol našej svätej veci víťazstvo vydobíť. (Nech žije!)

Teraz ale, keď sa Vám podakúvam, že ste boli tak láskaví mňa s toľkou trpezlivosťou a pozornosťou vypočuť, shromaždenie s týmto otváram. (Hlučné a oduševnené éljenovanie.)

Po oduševnenej otvárajúcej reči grófa Aladára Zichyho rečnil o biedach hospodárstva pravotár Štefan Beréthy, a prvom rade zaoberal sa so smutným položením malých hospodárov. Hovoriac o úverkovej záležitosti odsudzuje terajší liberálny smer, ktorý mnohokrát vábi hospodára na ľahkomyselné utravovanie z druhej stránky ale nemožným mu činí, aby si vo svojom biednom stave pôžičkou pomôhol. Liberálna vláda a jej strana — tak hovoril — 30 rokov kortešovala s tým sľubom, že záležitosť úveru zriadi a smutnému peňažnému položeniu malého hospodára odpomôže, a ľud dal sa viesť a na lep sadnúť, a jako farchy v pozemkových knihách dokazujú, strašne je zadlžený. Za 30 rokov majetok jedon million roľníkov na nútej dražbe oddredal sa a títo sa stali socialistmi. Keby bol úver dobrý a zriadený, vtedy za 30 rokov počet roľníkov roľami vládnucich bol by sa mal aspoň o 100,000 zvýšiť, — pretože ale za 30 rokov počet roľníkov roľou vládnucich o jedon million upadol, z toho jasno vysvitá, že polozenie roľníkov v úverkovom ohľade je škodlivé a nebezpečné.

Ponevác je ale všetok roľnícky ľud krajiny strašne zadlžený, licitácie sú čím častejšie, cena majetku sedliackeho vždy padá, — každý o majetok prišlý roľník do radu socialistov stáva; a tak sme pred takým agrarizmom snemovaným spoločenským nebezpečenstvom a úpadkom, ktorý jedine ľudová strana na základe svojho programu odstrániť vedet vstave bude.

Nasledujúci rečník bol dr. Ján Zelenyák, ktorý medzi veľkým súhlasom obecnstva pojednával o škodných, jak mravných tak i hmotných následkoch nových cirkevnopolitických zákonov, čo dokazuje čím skoršiu potrebu *revizie* (opravenia.) Naposledy povzbudzoval prítomných, aby pri zástave a zásadách ľudovej stránky zmužile veždy vytrvali.

Ostatným rečníkom bol zase gróf Aladár Zichy, po ktorého krátkej záverečnej reči ľud v najväčšom poriadku rozišiel sa.

POLITICKÉ CHÝRY.

Provizorium. Jako známo v otázke kvóty, čili pomeru znášania takzvaných spoločných výdavkov dvoch štátov monarchie, Rakúska a Uhorska nepodarilo sa vyrovnanie posiaľ vláde, lebo celý národ vyslovil sa proti tomu, aby sa kvóta zvýšila, z druhej strany ale Rakúsko žiada stále veľké zvýšenie kvóty. Bánffy tento raz si tak pomôhol, že predĺžil kvótu o rok, t. j. do 1898. roku budeme toľko platiť na spoločné výdavky kolko posiaľ. Teda stav se nezmenil a to voláme provizorium, predĺžením terajšieho stavu. 12. oktobra zadal uhorský ministerpredseda Bánffy zákonný návrh ohľadom tohto, aby to s rovnou prijala. Nuž hľa len treba svoju mienku zmužile vyjaviť a vláda hneď ináč zmýšľa. Kvótu by bol náš Bánffy doista povýšil, keby celá krajina proti tomu nebola sa postavila. Pravda to je len na jeden rok predĺžené, ale či po uplynutí je-

dného roku musíme kvótu povýšiť? Veď ľud nevládze už toľké farchy znášať. My sme tej nádeje, že ľudová strana a vôbec ostatne počestne zmýšľajúce strany ani po uplynutí jedného roku nezvýšia kvótu na farchu chudobného ľudu. A liberáli, keď chcú viacej platiť, nuž nech platia, ale nás nech do záhuby neuvrhajú. Nuž veru sme zvedaví za jeden rok čo to bude s tou bánffyckou vládou, či bude otázku kvóty v prospech ľudu previesť vedieť? Jak nie; nuž pôjde, zkaďe prišla. Že plakať za ňou nebudeme, je vec istá.

Rozpočet spoločných výdavkov minulé týždeň ustálila ministerská rada pod predsedníctvom Jeho Veličenstva nášho kráľa. Výdavkov nám tento raz značne nepribudlo, čo sa má ďakovať Jeho Veličenstvu, ktorý vie dobre, že ľud i tak veľké farchy znáša a úroda bola zlá jak u nás tak i v Rakúsku. Nové ozbrojenie vojska teda týmto razom vystalo, výj.nuc niektoré malicherné priemery. Tomu sa len tešiť môžeme, že náš pokoj nezdražal, lebo veru te-rajšie pokojné polozenie krajiny, ktoré je s toľkými vojenskými výdavkami spojené, je horšie než stav vojny. Myslíme, že sa to časom všetko zmení a zlepší.

Proti protekcii vydal nariadenie minister výučby a osvety Julius *Wlassics*. Prísno nariaďuje pod jeho moc patriacim vodcom všetkých úradov a školských ústavov, aby napomenúli svojich podriadených, aby svoj postup nie na zásluhy druhých, vo verejnom živote účinkujúcich mužov zakladali, ale na svoje zásluhy a schopnosti. Smutno, že ešte i takéto nariadenie sa vydať musí; veď medzi riadnymi pomerami sa to samo sebou rozumie. Jedni posmeš-kárske maďarské novinky píšu o ministrovi *Wlassics*-ovi, že po vydaní tohto nariadenia prišiel k nemu gratulovať i vysoko postaveného úradník, ktorý ho prosil, aby vynal jeho priateľa do úradu k ministerstvu výučby vzal. Na čo mu minister odpovedal, že už druhému, totiž synovi jedného priateľa sľúbil ten úrad, ale ho ubezpečuje, že pri druhom ministerstve mu miesto isto obstará a ho odporúčať bude. Nuž hľa, tak je to u nás. Zákony, nariadenia, para-gráfy všeliaké donášajú, ale tí, čo by ich mali v prvom rade zadržať, tu ich sami prestupujú.

Nepokoje pre jazykové nariadenie ďalej trvajú v Rakúsku, trebárs rakúski liberáli po súboji vyslanca *Wolfa* (vika) s ministerpredsedom *Badenim* veľmi skrotli. Doista sa boja títo židovskí vici, že keď budú ďalej nepokoje robiť, že ich zaženú tam kde patria podľa ich prírody: do hory; tam nech sa potom kúšu a brechajú. Najno šie sa veľmi pohoršlivé výstupy udaly medzi socialistmi a antisemitmi. Skoro že sa nezauškovali. Somár naničhodník, darebák, to boly ešte pekné výrazy. Židovskí socialisti cítia, že vpliv kresťanstva vo Vietni a všade v Rakúsku vzráha sa, preto aby radi kresťanov zadusiť, aby i ďalej dľa svojej chuti šafarili vrôhli. Polozenie *Badeniho* a rakúskej vlády sa veľmi nezmenilo. Rakúska katolícka ľudová strana pod predsedníctvom svojho vodcu grófa *Dipauliho* minulé týždeň vydržiavala shromaždenie v *Linci*, na ktorom sa pojednávalo, jako by sa mal koniec bojom skrze jazykové nariadenie povstalým koniec vziať. *Dipauli* vodca katolíckej ľudovej stránky chce jak Čechov tak i Nemcov uspokojiť, aby každý k svojim zákonným požiadavkám prišiel a ich dostal. Myslíme, že sa mu to podarí a že sa tento boj už raz skončí. Bolo by veru na čase.

Na Východe požiadavky Turka vždy rastú. Po premožení Grékov stále znepokojujú tureckí

vojáci s Tureckom hraničiace zeme *Macedonie* a *Bulgárie*, ktorým by radi istý priestor zaujal. Srážky, väčšie-menšie krveprelatie je na týchto hraničiacy každodennou vecou. I posledným razom viac vojakoh a obyvateľov zabili, domy, strovu spustošili. Pravda *Turek* je teraz veľký pán. V *Indii* tiež on hucká a podporuje proti Angličanom tamejšie kmeny, lebo sú tej isteji viery čo on. Tohto pohana, čo toľko kresťan-skej krvi vylial, už dávno by boli mali z *Európy* vyšupovať, pravda, keby europejské veľnoci jedna na druhú tak závistne a pažravé neboly. Ba kedy sa to zmení raz?

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

Zasadnutie 11. októbra.

Dneská predseda snemovne *Desider Szilágyi* smutno započal zasadnutie; oznámil snemovne zomretie jej jedného úda *Ignáca Helffyho*, privržencu strany *Kossuthovej*. Snemovňa odhodlala na rakev zomrelého veniec položiť a jeho manželke svoj súcit smutku vyjaviť. Potom predniesol predseda oznam, že Jeho veličenstvo kráľ srdečne ďakuje snemovni za prednesené blahoželanie ku jeho meninám. Ďalej prečíta pri-pis mesta *Segedína*, v ktorom spomenuté mesto žiada zoštatnenie povinného poisťovania oproti požiaru.

Nasledovaly ešte návrhy a prijatie troch vicinálnych železníc a s tým bolo zasadnutie završené.

Zasadnutie 12. októbra.

Po predostretí predsedy vstal ministerpredseda *barón Bánffy* a predniesol návrh o provizoriume, ktorý odporúčať ku prijatiu. Ďalej dal odpoveď na interpel-láciu *Františa Kossutha* ohľadom grécko-tureckej vojny a síce vyslovil, že sihoť *Kréta* dľa úmyslov europejských veľdržav dostane autonomiu pod dozorstvom *Turecka*. Odpoveď vzala väčšina v známst.

Po ňom nasledovala odpoveď ministra vnútor-ných záležitosti *Dezidera Perczela* ohľadom discipli-narnej záležitosti *udvarhelského* podžupána *Jána Ugrona*, ktorého údajne preto shodili z úradu, lebo nekortešoval s liberálnou vládou a slepo neposlúchal protizákonné rozkazy slávneho (?) *Bánffyho*. *Perczel* tvrdil, že vicišpán svoj úrad nedbanlivo konal, ale opozícia proti tomuto silno protestovala. Neľúbil sa bánffyckej politike preto ho z úradu odstránili. To je stará vec u nás.

Po ustálení denného poriadku na zajtrajško, za sadnutie bolo dokončené.

Zasadnutie 13. októbra.

Dnes odovodňoval *Ján Molnár*, opát a snemo-vý vyslanec ľudovej strany minulo zadaný návrh ohľadom napomoženia biedou zastihých vidiekov.

Rečník poukázal na pustošenie filoxery, na paprčkovú a papuľovú nemoc lichvy, na svinský dúl, ktorý v 1800 obciach pustošil, potom na pôvodeň. Krajina je celá smutná od minuloročných nehôd. Voda nie štrk, ale klasy so sebou shrnúla, viac je trňa ako ruží, viac strastí než slastí. Bieda je veľká a pri tom sa ešte i socializmus a zúfanosť beznáboženstva šíri. On chce pre ľud podporu *zdarma* a nie takú, jakú dáva vláda na zaplatenie s hotovými peniazmi.

Na toto mu minister *Darányi* odpovedal, čo vláda učinila a učiniť hodlá v záujme nehodou zastihlého ľudu. Bola porada u ministerpresidenta, kde minister peňažitých záležitostí odprúčal, aby sa shromaždené úroky obiedených odpustily a ubiedeným vidiekom termín na zplatenie erárnych podlížnosti predĺžil. Minister vnútorných záležitostí 49.000 zl. podpory udelil nehodou zastihlým taktiež i viac tisíc metrických centov zbožia na siatie požičala vláda malým hospodárom. Ďalej ľudu dajú prácu pri vodných a hospodárskych prácach. Cudzích robotníkov vykážu, janči bankovky zkassirujú a zákon o úžere prísno prevedú. Zákonný návrh o pomere robotníka k prácu dajúcemu do žatvy budúceho roku do života uvedú. — Väčšina po tomto vzala návrh s denného poriadku.

Nuž pekné sľuby, lenže či nebudú liberálne, tojest či ich naša liberálna vláda aj prevedie? Máme príčinu pochybovať. A keď by čo len niektoré previedla, ľudu by s tým predseda niečo spomôhla; za čo patrí chvála a uznánie v prvom rade *ľudovej strane*, ktorá sa tak otcovsky za ľud zaujíma a jeho blahobyť vždy na srdci nosí a voči vláde jeho záujmy vždy bráni a bráni. Nech žije ľudová strana!

Kto druhému jamu kope . . .

Keď ten nový civilný poriadok (či neporiadok?) zavedený bol u nás zákonom, vtedy všetci nepriatelia Cirkve našej svätej veľmi sa tešili, že podarilo sa im učeniu Kristovému citlivú ranu zavdať. Tešili sa všetci židia i liberálni kresťania, že podarilo sa im vraj právo a svobodu ľudu rozšíriť a moc kňazstva umenšiť. *Čo vraj kňazia stratili, to ste vyhrali vy!* Takto chválili sa liberáli a tešili ľud, nad tým novým poriadkom rozhorčený.

No ľud dosavaď nevie a nevidí, že čo „vyhral“ s tým novým civilným poriadkom. Vidí a cíti iba to, že väčšiu daň platiť musí, aby namnožení noví úradníci, matrikári a podmatrikári plat mohli dostať. Vidí ľud a cíti i to, že pri novom poriadku o mnoho viac unuvania musí podstúpiť, nežli predtým, keď všetko ohľadom matriky pohodlne mohol si vykonať v obci na fare a teraz drahý čas mrhať musí, hľadajúc ďaleko bývajúceho matrikára.

Že židia a liberálni nepriatelia učenia Kristového tešili sa novému poriadku, to sme rozumeli. Že ná-

božný kresťanský ľud, menovite, že pobožný ľud náš slovensky bolestno vzdychal nad tými novotinami cudzozemskými, i to sme pochopili. Ale že práve tí protestanti-kalvíni, ktorí pomáhali liberálom do života uviesť ten nový poriadok, teraz už lamentujú nad tou svojou vlastnou civilnou prácou, to sa nám trochu divným pozdáva, trebárs sme to predpovedali.

Spomenuli sme už, že v Hornej-Baranej, v Békési, v Biharskej i v Miškovci ponosovali sa kalvíni i evanjelíci na smutné ovocie nového poriadku, zvláštne ale na trpké ovocie zákona, beznáboženstvo dovoľujúceho. Na cirkevných týchto shromaždeniach svojich smutno uznali naši spoluobčania protestanti, že ten nový poriadok viac škodí protestantom, nežli katolíkom.

Teraz zase pripomenieme jedno svedectvo so strany kalvínov. Nik iný, ako sám Tisza, bývalý ministerpredseda a terajší hlavný dozorca kalvínov, uznal na kalvínskom shromaždení v Pápe, že pre kalvínsťvo *veľké nebezpečenstvo* nachádza sa v zákone beznáboženstva. Avšak vzdor tomuto nebezpečenstvu nesmie sa vraj zákon beznáboženstva revidovať (premeniť), lež vraj kalvínski kňazia a učítelia musia sa usilovať lepšie učiť kalvínske náboženstvo. Teda Tisza, tento pán tatík našich liberálov, uznáva, že nový poriadok veľmi škodí kalvínom, avšak revidovať, premeniť predseda ho nedovolí. Je to taká múdrosť, ako toho sedliaka, ktorý synáčkovi svojmu Jankovi, keď tomuto trn pichnul do nohy, takto radil: Janko môj drahý! nevyťahujze si ten trn z tvojej nožičky, ale len dobre bež, čo máš sily, potom nebudeš mať bolesti! Takto i starý Tisza kalvínom svojim radil v meste Pápe, aby trn zákona beznáboženstva nechali v nohe svojej.

Pravda že, stať by pán Tisza hanbil by sa revidovať, premeniť to, čo on sám vyviedol. Každý zlý krajčír namrzí sa, keď premeniť, znovu prerábať musí kabát alebo nohavice, ktoré najprv zle ušil. — Ani pán krajčír civilného poriadku, pán Tisza, nechce počuť o prerábaní toho civilného rúcha, do ktorého nás on sám s liberálmi svojimi navliekol. Miesto revízie, miesto prerábania, pán krajčír Tisza odporúča horlivosť v boji proti *všetkým* nepriateľom kalvínsťva, „Uhorsko, i naša viera čaká, aby každý vyplnil povinnosť svoju a keď sa to stane, zvíťazíme nad *všetkými* . . .“ Takto oduševňoval starý Tisza kalvínov svojich. Nuž, kto že sú to tí „*všetcia*“, proti ktorým do boja chce ísť pán kalvín Tisza? Či Uhorsko len od kalvínov „*čaká*“ svoju spásu? Či tu katolíkov niet ohromná väčšina? Či nad touto väčšinou vždy majú kalvíni „*zvíťaziť*?“

Hľa, vždy sľubovali pokoj a svornosť z toho nového poriadku a ešte i teraz do boja chcú ísť kalvíni proti „*všetkým*!“ Len ľudová strana vraj búri a hľa, pán Tisza dobo ja a k víťazstvu poburuje svojich spoluveriacich. Ktože utláča v Uhorsku kalvínov? Či katolíci nežiadajú len také práva, aké majú iné náboženstvá? Áno, to mrzí teraz pánov kalvínov, že ten

nový poriadok viac škodil im, ako nám. To ich mrzí, že už i katolíci domáhajú sa k svojim právam a žiadajú si autonómiu. Toto je trn v očiach kalvínov, preto majú bojovať teraz proti „všetkým“.

Nedávno liberálne a židovské noviny nadávaly horlivému sedmohradskému biskupovi, grófovi Majláthovi, že je nezralým „zeleným“ biskupom, lebo napomínal učiteľov katolíckych, aby mládež udržovali vo viere. Nuž a kalvínovi Tiszovi nebudú nadávať? Veď i on v Pápe povzbudzoval kalvínov k vernosti takto: „V spoločenskom ohľade nech hanbí sa každý, kto našej (kalvínskej) viere zostane neverným.“ Teda dľa Tiszu *hanbou* je, opustiť kalvínstvo. Nuž teda prečo vyniesli ste zákon beznáboženstva, ktorý tú *hanbu* t. j. opustenie náboženstva dovoľuje? Takto hľa, *hanbou* menujú teraz, čo zákonom usilovali sa dovoliť. To je tá liberálna múdrosť a dôslednosť. No nech len i ďalej rozmyšľajú nad tým že *Kto druhému jamu kope . . .*

V skutkoch javiace sa kresťanstvo!

Niektorí kresťanskí sklepníci a kresťanské sklepy naše povzbudzovanie tak berú, že slová druhým znejú, a nie im. Druhí, — keď chý byť skutočnými kresťanmi, — povinní sú dľa predpisu „Kresťana“ konať, oni ale robia v tomto ohľade výnimku. Udobrujú, že sme v záujme kresťanského spoludržania všetkým pohli a že našich kresťanských bratov chceme v jednu silnú reťaz spojiť, avšak pritom sú tej mienky, že to len druhým platí, oni môžu z tohto kruhu von vystať.

Na tých sa to vzťahuje, ktorým to milo padne, keď sa kresťanstvo vzbudzuje, židovským sklepom vyhybá, všetky svoje potreby v kresťanskom sklepe zaobstará a toto i za potrebné držia, — avšak oni svoje tovarné do sklepu potrebné články predseda nedodávajú z *kresťanského tovarného skladu*, ale všeliakých židákov, židovských veľkopcov a fabriky bohatia a peniaze ľudu ta znášajú.

Teda rozumejte nás všetci sklepníci a spolkové sklepy, že nielen ľud, ale i kupujúce obecnosť musí po kresťanský zmýšľať a cítiť, kresťanskú spolupatričnosť napomáhať a u kresťanov kupovať, ale i sklep, sklepník, ba i spolok. Veď ľud tak nadarmo ide do kresťanského sklepu, keď sklepy svoje sklepné články zo židovských skladov lífujú; lebo vtedy nedosiahneme cieľa. Veď vtedy peniaze kresťanského predsa len do židovských rúk prejdú.

Kde sklep takto koná, tam nieto skutočného kresťanského sklepu. Takýto sklep je len do poly kresťanským. S takýmto sklepom ľud

nemôže byť spokojný. Takýto sklep ľud len mámi, oči mu zaviaže, klame.

Skutočný kresťanský sklep všetky svoje články zaobstará si zo „*sústredného krajinského tovarného skladu kresťanských potravných spolkov*.“

Ktorý sklep kde inde kupuje, ten je už podozrivý; v tom nemôžeme dôverovať. Lebo prečože vyhybá kresťanskému stredišťu?

Prečože taký sklep nechce z kresťanského prameňa čerpať?

Sústredný sklad, čo do ceny, čo do jakovosti s bársktorým veľkým kupcom vydrží konkurenciu. Drahšie ništ neráta, nežli bárscto druhý.

Či má teda čistý úmysel ten, kto sa od neho odťahuje a so židmi čachruje?

Niektoré židovské fabriky a veľkupci tú obyčaj uviedli, že jestli možno, vodcu sklepu podplatia. Istú summu platia mu za to, aby u nich kupoval. Ovšem nie zo svojho vlastného vaku a na svoju farchu, ale v účte pre spolkový sklep vystavenom masťno to zarátajú a tak si to vynahradia. Čili klamú spolok. V takomto páde potom, keď je sklepník nesvedomitý, osočuje sústredný sklad, ným odporúčaný ale židovský prameň vychvaľuje, odporúča, a za každú cenu na tom stojí, aby ľud presvedčil, že o mnoho lepšie výjde sklep, keď zo sústredného tovarného skladu svoje články neobjednáva, keď mu vyhybuje, kde len môže.

Väčšia časť ľudu nerozumie sa do veci a sadne na lep tomuto tlačohubovi. A keď mu na lep sadne, keď mu verí a na neho sverí vedenie svojich záležitostí, takýto panák potom o stá a stá zlatých oškodí spolok.

Preto hovoríme, že treba veľký pozor dať a nech nedovoli ani jeden úd zo spolku, aby sklep zkadial indej zaobstaral svoje články, nežli zo Sústredného tovarného skladu, ktorého miestnosť je: Budapest, IX. kerület, Ferencz-körút, 16.

Ktorý sklep nie zo sústredného tovarného skladu dodáva svoje články, do toho neidzte dotedy, pokedy len v sústrednom tovarnom sklade nekupuje.

Že by ale ľud úplný návod dostal a jasno videl: každé dva týždne uverejníme tých kresťanských sklepníkov a tie kresťanské sklepy, ktoré si tovar zo sústredného tovarného skladu objednali.

Ktorého sklepu alebo sklepníka meno v menoslove nenajdete, o tom môžete vedieť, že ho židia podplatili, a do toho sklepu potom ani len nevkróče.

Tí kresťanskí ľudia, ktorí by z kresťanského spoludržania len osov chceli mať, oni ale v záujme spoludržania nič nedokonajú, ba ešte prekážky stavajú, tí sú neni ani tolkej podpory hodní, jako jeden statečný žid.

Rozumejte to dobre a všade, lebo mnohí sú, čo takto konajú.

Kde je raz kresťanský sklep postavený, nech je skutočne kresťanským, alebo ho treba zavreť a celkom do rúk židovstva vrhnúť sa.

Čo je len do poly kresťanské, to je nie kresťanské.

To si každý dobre zapamätaj!

My kresťanské sklepy dotedy držíme nekresťanskými, pokiaľ dľa horeuvedených slov nečinia, pokiaľ ranu, nekresťanského svojho sklepníka, preč neodstránia; kto nepatrí ku kresťanskému sklepu, toho treba vyhodiť, ústav od takejto špiny očistiť a ta účinkovať, aby spolkový sklep viac u židovského prameňa svoje články neobjednával.

Len keď toto všetko splníte, vtedy vás budeme za kresťanský spolok považovať.

V oprotivnom páde ale nikdy!

Takto budeme zachádzať so všetkými spolkovými sklepmi, takto učiníme so všetkými kresťanskými sklepníkmi, ktorí hriešnym spôsobom sústrednému tovarnému skladu vyhýbajú a židom majetky rozmnožujú skrze to, že všetko u žida kupujú a objednávajú.

Chceme-li kresťanské povedomie a spoludržanie, chceme to vážne, ale nerobme z ľudu posmech. Lebo to je škaredá hra a na kresťana strašne neslušná vec, kresťanstvo hlásať a so židmi sa kmotričkovať, so židmi čachrovať.

To nesvoboda ďalej trpeť.

Skutočných, celých kresťanov nám treba, nie ale polokresťanov, čo majú len krstný list o svojom kresťanstve, skutky ale kresťanským zásadam protivia sa. Pôsrca nestojí nič, za kresťanské zásady musí celé srdce biť.

Teraz ale, môj milý čitateľu, ktorý si tieto riadky rozvažito prebral a dokonale si ich rozmyslel, prezri celú svoju obec, a jestli sa v nej najde kresťanský sklep, prezkúmaj len, zkadiaľ že si zaobstaráva svoje tovary? Je li v spojení s kresťanským sústredným tovarným skladom?

Jestli je so sústredným krajinským tovarným skladom v spojení nie, môžeš byť istý, že je tu všetko v poriadku niet.

Ten sklep je nie kresťanský, ale židovský s kresťanským nápisom.

Tedy dvojživelný;

Horsí nežli otvorený nepriateľ.

Kresťanské potravné spolky.

Už od viac rokov veľkú a ostrú pozornosť venujem tým pohybom, ktorých cieľom je kresťanské troviace obecenstvo zpod jarma židovského úzerníctva vymaniť. S veľkým potešením čítavam každú zprávu o otvorení nového spolkového sklepu. Lebo nie je len to zapotreby, aby sme za kresťanské záady v zákonodarstvi bojovali a na stráži stáli, ale musíme o to i v spoločenskom živobytí starosť mať; nielen cieľom zachránenia našich práv sa družme, ale i ohľadom obránenia našich hmotných záujmov. Ponevác ale posledný cieľ sa ináč dosiahnuť nedá len sriadením kresťanských potravných spolkov: preto s tak veľkou pozornosťou sledujem povstanie a rozšírenia sa týchže spolkov.

Kto sa s predajom potravných článkov zaoberá, má takú moc a silu v rukách, že miliony ľudu môže odaniť. Totižto každý živý tvor, nech je to človek, zver, alebo rastlina, aby si svoj život udržať môhol, musí sa živiť čili troviť a nakoľko nenie vstave k udržaniu svojej výživy potrebné veci zo svojej vlastnej sily stvorit, odkázaný je na pomoc a prostredníctvo druhých a títo druhí sú kupci.

To každému dobre známo, že židovská nácia veľmi ráta, je obozretná, všade má oči a vášnivo sa za chosnom žene. Táto nácia je obzvláštne vstave vyhladať ten priestor, na ktorom s najmenšou námahou najväčší osov dosiahnuť a vykazať možno. B i by teda skoro div, keby takito ľudia neboli im príhodné pole zaobstarania potravných článkov pre seba zaujali a vykoristili. Veď vlkovi nemusíme horu ukazať, trať on tam aj bez nás. Židovská fajta natoľko zaujala všetko pole kupectva, že kresťanskému človekovi ani na piad zeme neostalo; takto potom voľky-nevoľky stali sa kresťania otrokmi židovskej špekulácie, nad ktorými žid do posledných rokov dľa svojej neviazanej vôle a chuti panoval a vladáril.

Ponevác ale vladárenie židovstva bolo už neznesiteľné, niekoľko odváženejších kresťanských mužov usilovalo sa ho zlomiť a z tejto príčiny shromáždilo kolo seba kresťanov svojej obce, s ktorými spojené a soslileno počalo sriadovať kresťanské potravné spolky pravda nie na malý strach a hnev národa izraelského. Že vec táto z počiatku veľmi ťažko išla, tajiť sa nedá, ba i teraz veľké prekážky robí tejto blahonosnej myšlienke stará nedbanlivosť a zaslepenosť kresťanského obecenstva, ale vzdor tomu, chvála buď Bohu, predsa len povstaly takéto prospešné spolky a dnes ich je už veru hodný počet po krajine.

Najviac takýchto blahonosných spolkov sriadili na Horniakoch, kde chudobný a židom do ostatnej kosti vycicaný ľud vo svojich duchovných horlivých vodcov ku tejto práci našiel, čo musíme za zvláštnu milosť a dar Boží považovať a za to Pánu Bohu povďačnými byť. I na vidiekoch Maďarmi obývaných založili už viac takých sklepov, všade kde je ľud bohatší a neodvislého zmýšľania.

Nenie to malčnosť takéto potravné spolky! Ponevác keď sa kresťanské potravné spolky natoľko rozšíria, že ľud nebude viac odkázaný u malých židovských kramároch za drahý groš potrebné články kupovať: to toľko značí, že asi 40 tisíc kresťanských rodín bude môcť z tohto zamestnania svoje živobytie udržať a že asi 50—60 millionov zl. zostane ročite vo vaku kresťanského obecnstva. Čo sa ale mravnej strany tejto veci týka, tá je ešte väčšia, takých rozmerov, že sa žiadnymi peniazmi oceniť nedá.

Kto si teda želá prospech a dobro pre seba, pre svojich spolubližných, ba i pre svoj národ, ten si musí i rozšírenie a rozkvet kresťanských spolkov želať a žiadať, ponevác sú tieto dve veci v tom najužšom spojení a jejich rozdelenie sa nijako myslieť nedá.

Avšak aby kresťanské potravné spolky sosalneli môhly, zapotreby je, aby si potrebné tovarné články v dobrej jakovosti a za slušnú cenu zaobstarali môhly. Na toto ale do posledného času neboli vstave, poprvé ponevác väčších kupcov neznať a keď i jedného-druhého kupca po dlhom hľadaní našli, ten ich nie tak jako kupcov, ale len jako jednoduché kupujúce stránky prijal a také ceny im zarátal, jaké jednotlivým kupujúcim predkladá.

Tejto biede dalo sa len jedným spôsobom odpomôcť a síce tak, že pre kresťanské potravné spolky musil sa zariadiť taký osobitný krajinský potravný sklad, kde si všetky potreby zaobstarajú môžu, a k tomu ešte za lacnejšiu cenu, nežli u veľkých kupcov a dia možnosť pri priaznivých platných podmienkach. Pokiaľ takýto krajinský sklad nepostavili, židovských kupcov nebolela hlava o kresťanské potravné spolky, žiadne nebezpečenstvo im nehrozilo.

Avšak sriadenie jedného sústredného krajinského tovarného skladu je veľkou vecou, ponevác požaduje vloženie viac tisíc zlatých, a pri tom ani nenie isté, že vložený kapitál úplne alebo čiastočne neztratí.

Vzdor týmto veľkým prekážkam predsa s pomocou Božou môhol sa založiť sústredný sklad a s týmto na jeden úder sú životné podmienky všetkých židovských kupcov otrasené, ponevác keď si jeden potravný spolok zo sústredného skladu svoje potrebné tovarné články zaobstará, vtedy s ním žiaden židovský sklep konkurenciu nevydrží a na každý pád musí na vnivoč výjsť, jako i vskutku na vidieku nie jeden židovský úžernický sklepník i so svojou bagážou sa už odpratal.

Založene krajinského sústredného skladu, jako to sami židáci každodenne uznávajú, toľko značí jako zavretie všetkých menších židovských sklepov. Budapeštianski hlavný zástoj veduci židia ešte v jednej veci skladajú nádej, totižto v tom, že ponevác potrebu založenia potravných spolkov najprv katolícki občania začali spomínať a opravdu i títo najviac napomáhajú túže veľavýznamnú vec: protestanti práve pre toto sa budú od tohto podniku odťahovať a medzi tymato ešte vždy dost miesta dostane sa kresťanskými potra-

vnými spolkami vytisnutím malým židovským kramárom.

A dobre rátajú, ponevác stav veci vskutku tak sa má. Ale tato málo značí. Pre nás, jestli sa to naším spolubratom protestanským tak ľubi, v jejich obciach môže trebárs i každý druhý dom židovským sklepom byť, Neztratíme s tým nič, ba uznáme, že v páde tejto udalosti naši protestanskí spolubratia budú ohľadom trepezlivosti od ovce trepezlivejší. Avšak my katolíci musíme sa zo všetkých sil na tom vynasnažovať, aby kresťanské potravné spolky všade založené boli, kde na teraz čo i jeden židovský kramár ešte vyživí sa vie.

Pokiaľ sústredný sklad sriadený nebol, z mojej stránky nikoho som sa neopovážil na založenie takéhto sklepu navádzať, ponevác dočista som presvedčený bol, že sa nijako nepodari. Odkedy ale spomenutý ústav stojí a na všeobecnú spokojnosť účinkuje, odtedy smele môžem odporúčať mojim rodákom, aby čím prvej založili kresťanský potravný spolok a sklep.

Mňa nevedie v tomto mojom počínaní nenávisť a zášť oproti židom, avšak keď nás už zo všetkých strán prenasledujú a tlačia, hádam len bude našou povinnosťou, proti týmto úriskom a prenasledováním pomáhať si a brániť sa. Nebojme sa, že židia hladom zomrú. Tredárs by všetci medzi takými hmotnými pomermi boli, že by sme báť museli, že hladom zomrú. S radosťou by sme im hladujúcu dušu zachránili. Žiaľbohu, vec sa má tak, že je uhorská krajina pre žida opravdivým Kanaanom a keď z Haliče, z Ruska, z Moldvy, z Bukovíny a Pánboh vie zkadial k nám privandrovaných tisíc a tisíc kaftánových a pajkesových občanov z pokolenia Izraela u nás dobre vyžiť vie: vtedy tutejší hádam len budú mať čo do úst položiť, keď i šabesovú vykímenú hus kresťanský potravný spolok s taniera vezme; veď sa tých kímených hnsí dosť už napoživali, — môhlo by sa im od tak masného pokrmu i zdravie nakaziť.

Založme teda v každej obci kresťanský potravný spolkový sklep.

Poľovačka.

*Ledvy že svitalo, strelci sa zbierali,
kde by šli poľovať, na tom rozmýšľali.
Zrazu jeden vraví: „Podme na Dúbravy.“
tam je moc jeleňov, sŕn i divé bravy.*

*Strelci naši milí, na to privolili;
každý si vzal flintu, z domu sa lúčili.*

Od ženi, od detí, keď sa odbierali, —
by sa im krk zlomil *), to im vinšovali.

Krútil psov pred nymi radostne sa žene,
krúti chvostom, skáče, myslí na jelene.
Idú oni, idú, hore pažicami,
stretnú ich tam baby z dreva otepami.

Pozdravily baby našich strelcov milých, —
ale jedna stará prebehla popred ných!
Rozhneval sa jeden nad tou starou babou,
že jak nejde nazpät, že ju zotne šablou.

Zlaknula sa strašne naša stará baba;
robí kroky zpiatky, čo len silou vlada.
Keď už prešla chodník, povedá jej strelec:
„Jestli to viac zpraviš, isto ti je koniec!“

Prisľubila baba strelcu nášmu s plačom:
„Nebudem čarovať, kým bude svet svetom.“
Išli ztadiaľ, išli, na polanu prišli;
sto kusov jeleňov každý zabiť myslí.

Na polane širej drozd žalostne plače, —
no jeleň-kamarád sem-tam pyšno skáče.
Počkaj ty jelienu, krátka tvoja radosť, —
čo chvíľa tu psiská bude tebe žalosť.

Ale on to nevie, on myslí na iné —
až ho zrazu guľka po rohoch ošine.
Zdvihnúť hore hlavu, rohy nazad schlopil,
aby v hustom šmání ľahké kroky robil.

Lenže pes nemeškal, začal bežať skokom,
dolu hlavu spustil za jeleným šlakom.
Pes ho už dohonil, žene ho k strelcovi,
aby zpoza bučka, strelil mu do hlavy.

Strelil milý strelec do jelenieho hlavy,
prehodil sa jeleň do zelenej trávy.
Hneď sa zbehli strelci, okolo jelienu;
každý sa raduje, že bude pečienka.

Ale šťastný strelec druhým na to vraví:
„Kto chce jiesť pečienku, nech sebe zastrelí.“
Divali sa strelci jeden na druhého,
keď čuli tento žart strelca šťastlivého.

*) Tak sa strelcom šťastie praje, ináč sa
im zle darí.

No nemali strachu naši milí strelci:
veď čo jeden zabil, jedá z toho všetci.
Leží už ten jeleň, hľadá do vysoka —
lenže mu zrak vzala tá guľka divoká.

Ej, bolí ho srdce za tými lúkami,
nemôže tam behať s jeho nožičkami.
Darmo je, jelienu, už skákať nebudeš,
šak som ti povedal, že odísať neujdeš.

Neujdeš, neujdeš, ale ta povezu,
na vraných koničkoch zo širého lesu.
Cez zelené lúky už aj kone idú,
až im tak hrkálky na krkoch hrkocú.

Hrkocú, hrkocú, hrkálienky koní,
pri čom zvoniec liaty na chomúte zvoní.
Už sú kone blízko, pri našej polane,
skoro sa povezieš náš milý jelene.

Stojí vozík, stojí, na širej polane,
hej, už vykladajú jelienu na kone.
Už sa on včul vezie na koničkoch vraných;
navždy zanecháva kamarádov svojich.

Zastal si už vozík na širokom dvore;
jelenovi nožík hore bruhom ore.
Celý tucet detí kolo neho stojí,
hladkajú ho pekne, chytajú za rohy.

I gazdiná príjde vziať niečo upiesti,
veď ledvy čakajú až ich skôr uhostí.
Upeče to ona, výborne pripraví;
nadarmo neišli strelci do Dúbravy.

Už je upečená jelenia pečienka;
zapíje sa pri tom červeného vinka.
Červené vinečko, pečienka chutná;
nermúť sa jelienu, nie to smrť ukrutná.

Veselo sa pije, veselo sa spieva;
žalosť za jelienukom vinkom sa zalieva.
... Tak sa to tam pilo, tak vtedy spievalo.
Bodaj takých hostín čím viacej bývalo.

M. Dulik.

L'udové shromaždenie.

Takej zaujatosti za ľud a jeho dobrobyt, za jeho poučenie a osvietenie ešte žiadna strana činí. posiaľ nepreukázala jako to ľudová strana. Naozaj s najväčším právom zasluhuje to pekne slovo, že „ľudová“, lebo kde len môže o ľud sa stará, zastáva ho všade proti bezzákonostiam a prechmatom hnusného liberalizmu. Nedeľu po nedeľu vydržiava shromaždenia, na ktorom ľud poučuje a posilňuje, aby nezúfal vidiac tie strašné pomery a výčiny liberalizmu, pod ktorými vlast naša stone. — Teraz v nedeľu 17. októbra vydržiava ľudová strana valné shromaždenie v *Letene*, kde rečia: Štefan Rakovszky, cis. a kráľ. komorník drží predsednú reč; Mikuláš Lepšényi skladá účty zo svojho snemového účinkovania; Františ Buzáth, snemový vyslanec reční o zásadách ľudovej strany. — Len ďalej treba ľud poučať a liberalizmus musí raz koniec vziať.

Vyzvanie.

Od 1. októbra začína sa nové predplatenie na „Kreštan“-a. Predplatná cena je na celý rok 2 zl., na polroka 1 zl., na štvrtroka 60 kr.

Úctive prosíme našich ctených odberateľov, ktorí predplatnú cenu na minulé a tento rok ešte neposlali, ráčili by to čím skorej urobiť; žiaľbohu jest mnoho tisíc takých ľudí na Horniakoch, ktorí veľmi radi dajú si poslať „Kreštan“-a, ale s predplatnou cenou z roka na rok dlžní zostanú; týchto musíme v budúcnosti menovite v našom časopise vyzvať, aby svojej povinnosti zadostučinili.

Redakcia a Vydavateľstvo „Kreštan“-a.

Pobyt kráľa. Jeho Veličenstvo náš kráľ minulý pondelok vrátil sa z Viedne do Budapešti, aby tu celý mesiac október strávil. Na železničnom nádraží ho patričný sprievod srdečne vítal, skadiaľ potom v dobrej vôli do kráľovského palácu do Budína uháňal. — Jej Veličenstvo vaša kráľovna Alžbeta sa tiež v Budapešti zdržuje a sa úplne dobre cíti.

Dvorné poľovačky v Gödöllöve (Jedlove). Na poľovníckom priestranstvi Gödöllöva sa už započaly jasenné dvorné poľovačky. Poľovačky, na ktorých bude i kráľ účať brať, započaly sa na nariadenie Leopolda bavorského kniežata.

Slávnosť vysvätenia domu budapeštianskeho katolíckeho kruhu odbavovala sa 12. októbra. Poriadok slávnosti bol nasledujúci: ráno o poldeviatej hodine mal sv. mšu Klaudius Vaszary kardinál, knieža

primas vo farskom kostole vnútorného mesta, o deviatej hodine predpoludním *posvätenie domu* v skvostnej siene katolíckeho kruhu, ktorý sa nachádza IV. okres Molnárova-ulica č. 11. Dom primas vysvätil, potom nasledovala reč predsedy, členovia spevového sboru Opery prednášali v chóre spevy. Večer o 8. h. bola spoločná večera v miestnosťach kruhu.

Uhorský biskup rakúskym čestným doktorom. Teologická fakulta a rada viedeňskej univerzity zvolili sedmohradského biskupa grófa Gustáva Majlátha za čestného doktora. Toto zvolenie potvrdil už aj Jeho veličenstvo náš kráľ.

Kráľovská audiencia. Kráľ počas svojho pobytu v Budapešti každý týždeň dvarazy, v pondelok a vo štvrtok o 10. hodine predpoludním dáva vypočutie (audienciu). Predznačiť sa možno v kabinetnej kancelárii (budínsky kráľovský hrad), každý deň ráno od 9. hodiny až do 2. hodiny popoludní.

Dar biskupa Majlátha. Gróf Gustáv Majláth sedmohradský biskup dal 15,000 zl. na stavanie nového kostola v Mező-Bánde, ktorý už tejto jari začnú stavať. Cirkevná obec vo vitajúcom prípisí poďakuje sa tento pekny dar svojho biskupa.

Rusinci a židovskí krčmári. V Ungvári vychodiace rusinské noviny „Nauka“ menované v jednom čísle boľastne sa ponosujú, že na vrchných stranách marmarošskej stolice dedinskí krčmári, ktorí sú sami židia, s ukrutným užerníctvom šudia a ľud na vnivoč vynášajú. Skoro každý hospodár je krčmárovi dlžen a 20—25 %-ov platí od požičaných peňazí. Keď pred troma rokmi predtým niekto 3 zl. požičal od žida, teraz musí 100 zl. zpiatky zaplatiť. Vec sa dostala i do ušú ministra vnútorných záležitostí, ktorý vydal nariadenie, že kto je na tom vidieku dlžen, nech sa každý hlási. Avšak nikto sa neopovážil hlásiť, ponevadž sa báli pomsty krčmarovej, žalovať krčmára ale nevedia, lebo nemajú k tomu potrebných peňazí. — Novinky „Nauka“ teraz im pomocou prispely a odporúčajú im, aby na základe gruntovníkových výťahov z ungvárskej sirotskej pokladnice peniaze si vypožičali, kde im radi dajú, a potom nech s tymato peniazmi zaľafujú u kráľ. súdnej stolice užerníckych židov krčmarov.

Jako si kto posteľ, tak aj spí. Toto staré porekadlo sa preukázalo teraz pri zvolbe sirotského predsedu v Liptovskom Ružomberku, kde sa na uprázdnené miesto sirotského predsedu istý Abriš Lehoczky uchádzal voči doterajšiemu sirotskému predsedovi Dettrichovi. Avšak ľudová strana, ktorá nezabudla pohoršlivé držanie sa Lehoczkeho v Ružomberku voči ľudu, z ktorého krvopotne vyrobených peňazí on platený je, prekázala mu túto nádej tak, že na stoličnom shromaždení v Liptovskom Svätom Mikuláši 4. okt. vydržiavanom, keď obydvaja kandidáti po 59 hlasov dostali, hlavný župan bol prinútený svoj svoj hlas na staršieho úradníka Dettricha oddať. Keby ľudová strana nebola prišla, vlastne keby sa Lehoczky v Ružomberku oproti ľudu tak škaredo nebol držal, jeho by boli zvolili. — So žiaľom musíme pripomenúť, že traja výborníci z ľudovej strany s liberálmi hlasovali, ale s radosťou musíme spomenúť a vyzdvihnúť to, že Štefan Rakovszky vodca ľudovej strany v Liptove, ktorý na Trnavskom shromaždení tak pekne rečnil, neznajúc prakáziek dňom-nocou cestujúc dostavil sa ku hlasovaniu, aby ľudovej strane k víťazstvu dopomôhol. Takých vodcov ľudu treba! Sláva mu!!

DOPIS.

SKALITÉ, 11-ho okt.

Velactená Redakcia!

V známost uvádzam ct. čitateľom „Kreštana“: že som pokutu jednomesačného žalára (mimo značnej peňažitej pokuty) ku ktorej mňa sl. súdna stolica trenčanská vlní práve ve veľký týždeň pre priestupek búrenia proti židovskému náboženstvu, odsúdila, že som niektorých nezdarných farníkov mojích v čas voľby stoličných výborníkov na troch židov, proti trom kat. kňazom hlasuvavších tými slovami pokarhal „žeby lepšej urobili, keby radnej prešli na žid. vieru, jako by mali robiť hanbu svojej kat. viere“ — 10-ho okt. skončil a pretrpel.

Tak som tedy prišiel do žalára, jako Pilát do Verím Boha. Ja som sa nazdával, že sa pp. recipovaným vlastencom a ich miláčkom zavďačím, keď dľa najnovšieho zákona o „prestúpení z jedného náboženstva na iné“ doprajem im niekoľko takých kresť. prízencov (lebo lepšej odvrzencov), ktorí sú už dávno jedine suché konáry na strome cirkvi sv. a o ktorých sa povedať môže, že škoda tej svätenej, vody čo sa pri krste sv. vyliala na jejich hlavy. Z odsúdenia mojho však vidno; že sa my kat. kňazi niektorým pánom „ani tak, ani tak“ zavďačiť nemôžeme.

Nakoľko som spomenutou výpoveďou búril proti židom — neviem. Že si ale židia nad mojim odsúdením ruky mnú od radosti! a jejich miláčkovia, že si vydobily vävrinové vence tým, že chmatli jedného antisemitického kňaza — čím koľko toľko zacelili ranu žid. kupcom čačanským (skrz zavedenie kresť. sklepu a direktné dovážanie kukurice) sposobenú; jako aj pozornosť odvrátili od tých Barabášov, čo v Žiline a snáď aj po iných miestach stolice známym spôsobom hazaličia — je istá vec!

Recipovani pp. oblažitelia môžu si plným hrdlom zaspievať „mein Vaterland kannst ruhig sein, stiel steht die Wacht an Rhein“ t. j. po slovensky: za tisíc rokov bolo kat. kňazstvo hlavnou podporou vlasti — včil sme my nastúpili do vášho dedičstva! A probujte sa len s nami chytíť za prsty! Však sa potom presvedčíte, jako sa dá z mušky veľblúd, a z veľblúda mačku učiť! A jako sa vy prv najdete v žalári, jako jeden z nás.

Veru mate pravdu, že včil krivda sedí za stolom, a pravda musí plakať pri dvoroch. To ste mali dať vyríť na čačanský milleniumový pomník.

Jozef Badík, farár.

Vyobrazenie.

Nebolo tak veždy ako teraz s našou krajinou, že len zlé povesti a chýri o nás išly. Dokiaľ bolo všetko kresťanské a svojej viery sa pridržalo, Uhorská krajina bola prvá medzi druhými.

To nám ukazuje i náš obrázok, ako jedného dobrého kráľa Sv. Ladislava celá Európa za vodcu do križáckých váliek volí. Veruže pod Sv. Ladislavom chýr a sláva Uhorska boly veľké. Požehnanie Božské

bolo na každej práci tohto pobožného panovníka, ľud bol šťastlivý, lebo svätého živca kráľ všetko dobre obdržal od Boha i re svoj ľud. Chýr jeho slávy bol toľký, že nielen Uhorsko, ale celú Európu zaplnil. Nemci ho za cisára zvolili, lebo tiež chceli mať tak hodného panovníka. Avšak Sv. Ladislav to neprijal, lebo svoj život svojmu ľudu obetovať chcel. Jeho zvolili panovníci europejskí za hlavného vodcu spojených križáckych vojsk, aby on s jeho múdrosťou a víťazstvom Sv. Zem od pohana Turka vydobil, ktorý tam, kde náš Spasiteľ narodil sa a účinkoval, bývajúcich kresťanov prenasledoval vraždil a sv. mesta tupil. Avšak za Sv. Zem predsa do boja ísť nemôhol, lebo medzitým zomrel.

Nuž tak, úcta k Bohu a Jeho príkazom je najpeknejšiou čnosťou panovníkov a šťastlivý ten národ, čo takého panovníka má.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

—

Do Zniova: Srdečne ďakujeme, v budúcom čísle. — *Žilinský:* S vďakom sme dostali obydvä; v budúcom čísle, — *Do Baňskej-Bystrice, M. Ch.:* To ťažká otázka. V budúcom čísle. — *Do Frašťáku:* O shomaždení ste nám ništ nepísali, a polemia neskoro pršla do tohoto čísla. — *Do Košic, Ján Straka:* Redakcia „Kreštana“ od Vás ani od druhého človeka nedostala žiadne milodary na kostol Panny Márie na Hore Levočskej, a preto obráťte sa k tomu, čo ste mu peniaze posľali. — *Do Hrabušic:* Ďakujeme; v budúcom čísle. — *Š. V., Závod:* Dostali sme. — *J. B., Nitra:* S vďakom; v budúcom čísle. — *Jano z budy:* Veľmi na čas; ďakujeme.

—

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „Kreštana“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

—

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je nevianie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiť každý pošťový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u poštovej, direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Kresťanská ľudová knižnica.

P. t. cirkevným a svetským čitateľom v láskavu vedomosť prinášame, že my pre náš ľud vzhľadom laického a dobrého čítania s časom na čas kresťanské a ľudové rozprávky vydávať budeme dľa vzoru tých ľudových knižočíek (malých sošitov) a zčiasťky týchže preklad, ktoré vo vydání Sv. Štefanského Spolku v milión výtiskoch medzi ľudom rozšíreno kresťanské zmýšľanie pestujú, zlého smeru alebo sprosté jarmočné výrobky vytvárajúc, osožnú zábavu poskytujú, kresťansko-náboženské presvedčenie nášho ľudu soslňujú, telo i dušu sošľachťujú a takto náš ľud v dobrom upevňujú.

Prvý sväzok už vyšiel z tlače. Cena sošitku 4 krajciare; pri 15 výtiskoch poštové útraty my snášame. K dostaniu v tlačiarňi *Svätého Gerharda, Budapešť, VIII. Práter u. 44.*

Úctivo vyzývame teda skutočných priateľov kresťanskej veci, obzvlášťne **prevelebných pánov farárov**, ráčte tento podnik dľa Vašej možnosti napomáhať a ľudu ho ochotne a vrelo odporúčať, že by sme časom celú obširnú kresťanského smeru knižnicu pre náš dobrý ľud slovenský zariadiť môhli.

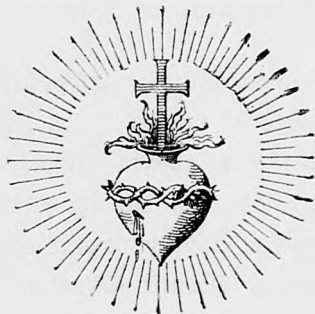
Nápis I. sošitku tu hľa podávame:

1897. *Kresťanská ľudová knižnica. I. sošit.*

MOJE SRDCE TAKÉ: A TVOJE JE JAKÉ?

ROZPRÁVKA

PRE KATOLICKÝ ĽUD.

IS DOVOLENÍM SPRÁVY „SPOLKU SV. ŠTEFANA“
vydáva tlačiareň Sv. Gerharda (Budapešť, Práter-u. 44.)

CENA 4 kr.

V každom mesiaci vychádza jeden sošit.

Knižná polica.

„*Návodná kniha k poklone prev. Sviatosti Oltárnej budapešianskeho sústredného oltárneho spolku*“ už je k dostaniu v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči. „*Návodná kniha*,“ ktorú p. dr. *Ernest Csajka* poverený ostrihomskej hlavnej diecez zhotovil, teší sa veľkému odobieraniu. Pre údov oltárneho spolku je takrečeno nevyhnutne potrebnou. Veľmi obľahčuje je Inohodinné modlenie sa ku prev. Sviatosti Oltárnej. Viazano: 10 kr., v skvostnej väzbe 20 kr. K dostaniu pri predošlom zaslaní peňazí alebo na dobierku, pod touto **adressou**: „*A budapesti közp. Oltár-egyesület vezetőségének. Budapest, IV. ker., az angolkisasszonyok kolostorában.*“

Ohľadom vyhnutia prípadných nedorozumení poznamenáme, že straniva *dočasného odpredaju* len prev. p. dôverníkom diecesanského Oltárneho spolku môžeme „*Návodné knihy*“ doposlať.

Prijímajúce knižočky taktiež v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči sú k dostaniu. Tieto zdarma dávame vstúpiacim údom.

Riaditeľstvo

budapešianskeho sústr. Oltárneho spolku.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 11.95—12.20 zl. Raž 8.30—8.35 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenic 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 0.00—0.00. Kukurica: 5.05 — 5.10. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové žrná. Lanové semeno 06.00—00.00. Kopopné semeno: 06.50—00.00.

3. Strova: Veľká biela flzuľa 7.50— 8.00; tmavá 6.50—0.00 okruhiá: 8.00—9.00. tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 26.00.30 00. Hrach 8.50—09.50. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 1.20—2.30. Slama. Na postielanie: 1.20—1.40. Žup 17.0—1.80.

6. Siatie: Červená datelňa 26—32. Lucerna 35—42 zl Jarn ľadník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: as 828 hospodárskych volov; 504 dojnych kráv. Následovné boly ceny Výborná pára volov do járma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 080—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestneno.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl Vosk 164—165. Vajcá 44—45. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

Fabriku Michala Treskoňa na hospodárske stroje, odporúčame do pozornosti našich ct. čitateľov, jeho oznam je tak v minulom ako v budúcom čísle našich noviniek k čítaniu. Otjednávkysa majú adresovať: *Michal Treskoň, Nagy-Bittse (V.-Bytča) Trencsén megye.*

Zodpovedný redaktor: **Mikuláš Lepšényi.**

Jedon kolár, ktorí v jeho remese bár v jakaj robote dokonále zbehli a pritom aj poriadni ľudia, ktorí z ľudma jako patri zaobejšť vie, mohol by sa tuto v meste osadliť, jako takí dostalby od obecnstva všemožnú podporu, e mal by tu dosť peknú budúcnosť.

Kdo by chcel sa bližšie dozvedeť, može sa na mňa buď osobne, aneb listovne obrátiť v NOVOM MESTE NADVÁHOM.

Zostávam z úctou

Jozef Urbánek
maister kovačski.

TLAČIAREN

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obecných predstavenstiev na **úradné výtisky,**

ktore rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás; metrický cent

stojí 6 zl. 50 kr.

Dom napredaj.

Krásny dom-sklep v obci ÚSZTYA (oravska st.) pred 2 roky vystavený, ktorý je na akýkoľvek sklep, krčmu, alebo bývanie súci; 3 veľké chyže na ulicu dvor zatvoristi 2 maštale, pivnica, pajti na seno ciemea atď.; zahrada na zeleniny, stromami vysadená. — Kdo by to mohol potrebovať to isto aj do arendy odae, len prosím toho p. nech mňa listovne oznámy. — V ZALA EGERSZEGU

Štefan Zácsik.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

LACNÉ POŽIČKY

(od 300 zl. hore)

na majetok zeme vyprostredkuje

— JÁN DEÁK —

v NITRE

K listom vysvetlenie žiadajúcim sa pripojiť má 10 kr. marka.

Lunge u. Hals

Kräuter-Thee, Russ. Knöterich (Polygonum avic.) ist ein vorzügliches Hausmittel bei allen Erkrankungen der Luftwege. Dieses durch seine wirksamen Eigenschaften bekannte Kraut gedeiht in einzelnen Districten Russlands, wo es eine Höhe bis zu 1 Meter erreicht, nicht zu verwechseln mit dem in Deutschland wachsenden Knöterich. Wer daher an Phthisis, Lufttröhren- (Bronchial-)Katarrh, Lungenspitzen-Affektionen, Kehlkopfentzündung, Asthma, Athemnoth, Brustbeklemmung, Husten, Heiserkeit, Bluthusten etc. etc. leidet, namentlich aber derjenige, welcher den Keim zur Lungenschwindsucht in sich vermutet, verlange u. bereite sich den Absud dieses Kräuterthees, welcher echt in Packeten à 1 Gulden bei Ernst Weidemann, Liebenburg a. Harz, erhältlich ist. Brochuren mit ärztlichen Aeusserungen und Attesten gratis.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianských spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočíek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.